

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1364

av Ola Johansson (C)

Konsekvensbedömning vid uteslutning från substitutionsprogram

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en konsekvensbedömning ska göras när patienten ofrivilligt utesluts från sitt substitutionsprogram, vid påtvingade sänkningar av dos eller påtvingad tät besöksfrekvens på narkomanvårdsmottagning som hindrar patienten från jobb eller studier och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Substitutionsbehandling, underhållsbehandling, läkemedelsassisterad behandling, eller legalföreskrivning innebär i praktiken att man ersätter narkotika med ett legalföreskrivet narkotikaklassat läkemedel till människor med ett problematiskt bruk av illegala preparat i behandlingssyfte.

Under 2012 redovisade Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag, Kartläggning av läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende. Av kartläggningen framgår bl.a. att ca 70 av de 114 enheterna i landet under en tolv månaders period har uteslutit patienter, totalt minst 350 stycken. Grunden för uteslutning handlar enligt tillfrågade verksamhetschefer nästan uteslutande om upprepade återfall i narkotikamissbruk. Av kartläggningen framgår emellertid inte detaljer om vilka rutiner för uteslutning som de enskilda enheterna använder. Då en person bedöms vara olämplig eller utesluts hänvisas denne i regel till annan vård som specialiserad beroendevård eller vård enligt socialtjänstlagen.

Socialstyrelsen har i sin kartläggning också konstaterat att det närmare bör utredas vilka risker som är förenade med uteslutning från sådan behandling och att detta bör ske i samband med en översyn av regelverket. Socialstyrelsen har i uppdrag att öka

kunskapen om förskrivning av läkemedel både inom och utanför programmen för behandling av opiatberoende, läckage och de dödsfall som bedöms vara relaterade till de aktuella läkemedlen. I uppdraget ingår även att utreda förutsättningarna för att genom data och register följa upp utfall och kvalitet av läkemedelsbaserad behandling på individnivå.

Patienter på läkemedelsassisterad behandling/substitutionsprogram skrivs ut mot sin vilja utan att någon konsekvensanalys gjorts om hur en utskrivning påverkar patientens liv. Det förefaller också saknas en samsyn mellan olika enheter om vilka rutiner som ska följas vid uteslutning. Ofrivillig uteslutning om än på saklig grund, kan få svåra konsekvenser för den enskilde. Det kan exempelvis vara så att patientens boende och inkomst baseras på att han eller hon ingår i ett substitutionsprogram, att det finns en risk att återfalla i kriminalitet eller ett kraftigt återfall som kan leda till döden.

I de fall beroendevården vidtar åtgärder i strid mot patientens vilja ska en konsekvensbedömning ovillkorligen göras. Konsekvensbedömningen ska göras innan patienten ofrivilligt utesluts från sin läkemedelsassisterade behandling, vid påtvingade sänkningar av dos eller påtvingad tät besöksfrekvens på narkomanvårdsmottagning som hindrar patienten från jobb eller studier.

Konsekvensbedömningen ska finnas till för att garantera patientens säkerhet och för att utröna ifall åtgärden är baserad på vad som är bäst för patienten samt ligger i linje med hälso- och sjukvårdens uppdrag – rädda liv och hälsa. Därför är det viktigt att det i konsekvensbedömningen görs en noggrann analys över patientens sociala situation och vilka konsekvenser en eventuell utskrivning skulle medföra. Konsekvensbedömning ska också vara ett obligatoriskt journaldokument.

Ett förstärkt brukarinflytande, både över egna insatser och på verksamhetsnivå, är viktiga förutsättningar för att uppnå en vård av god kvalitet. Det bidrar även till att människor med missbruksproblematik kan behålla ett arbete, fullfölja studier, leva ett aktivt hälsofrämjande liv med familj och vänner.

Ola Johansson (C)